

2.4.3 Medicalisering, psychologisering, juridisering

De medische en psychologische benadering van het omgaan met rampzalige gebeurtenissen heeft in brede lagen van de bevolking allengs de overhand gekregen over traditionele nationale en religieuze manieren van omgaan met deze zaken. Zo worden slapeloosheid en lusteloosheid na een ramp vaker dan vroeger als ziekteverschijnselen beschouwd:

onwenselijk en in principe een zaak voor de dokter of de psycholoog. Doorgaans zal men na een ramp de slachtoffers via de media en de hulpdiensten informatie geven over mogelijke klachten en verschijnselen en hoe die te interpreteren. Psychische reacties na rampen zijn hiermee tot het domein van de openbare gezondheidszorg gaan behoren, waarbij voor de overheid een rol is weggelegd in preventie en behandeling. De recente mondiale golf van terroristische aanslagen heeft deze ontwikkeling nieuwe actualiteitswaarde gegeven.

Terrorisme heeft bij uitstek de bedoeling om psychische reacties bij de bevolking op te roepen. Het benadrukken dat angst een normale reactie is op gevaar, het verhogen van zelfredzaamheid en het bevorderen van veerkracht zijn daarmee een onmisbaar onderdeel geworden van het bestrijden van de gevolgen van terrorisme.

De toegenomen medicalisering van psychisch lijden en de toegenomen verwachting dat de maatschappij daarvoor oplossingen aandraagt waar de individuele burger een beroep op kan doen, is niet specifiek voor rampen. Bij de behandeling van vrijwel alle psychische klachten in de algemene bevolking, vooral van angst- en depressieklachten, is er een tendens tot psychologisering en medicalisering. Mensen vinden tegenwoordig de behandeling van hun psychisch onwelbevinden belangrijker dan steun vanuit eigen kring of geloofsgemeenschap. In het verlengde van medicalisering is er ook een tendens tot juridisering.

Mensen zijn zich meer dan vroeger bewust van hun rechten en oefenen deze ook uit. In samenhang daarmee is er in de samenleving een grotere rol voor advocaten weggelegd. Men is steeds meer geneigd na allerlei soorten gebeurtenissen schadevergoedingen te claimen. Dat geldt ook voor de psychologische schade van rampen. In deze ontwikkeling past eveneens dat de overheid na de vliegcrash Bijlmermeer, de vuurwerkramp Enschede en de cafébrand Volendam financiële tegemoetkomingsregelingen heeft getroffen. Slachtoffers van de cafébrand in Volendam hebben bovendien een functionele invaliditeitsuitkering kunnen aanvragen.

Bron: Gezondheidsraad. Gevolgen van rampen voor de gezondheid op middellange en lange termijn. Publicatie nr 2006/18.